

۱۳۹۰/۲/۲۰

به پاس ایستادن

خورشید در مقام مهر

۱۵۳۲۱۱ - ۲۰۲۵۹۷۵

دانشگاه یزد
دانشکده هنر و معماری
گروه معماری

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
مهندسی معماری

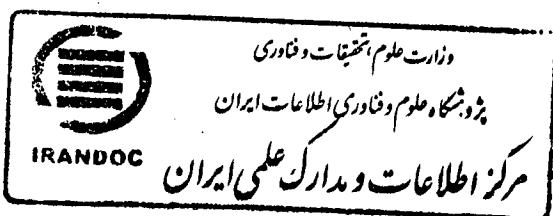
طراحی مجموعه شورای شهر
با هدف تقویت روابط اجتماعی

استاد راهنما: دکتر سید محمد حسین آیت اللهی

پژوهش و نگارش: محمد انصاری

۱۳۸۹ / ۱۲ / ۱۵

مهر ماه ۱۳۸۹

۱۵۳۲۱۱

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان‌نامه / رساله متعلق به دانشگاه یزد است و هرگونه استفاده از نتایج علمی و عملی از این پایان‌نامه / رساله برای تولید دانش فنی، ثبت اختراع، ثبت اثر بدیع هنری، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس و ارائه مقاله در سمینارها و مجلات علمی از این پایان‌نامه / رساله منوط به موافقت کتبی دانشگاه یزد است.

تقدیم به

یگانه معمار هستی

پدر شهیدم

مادر مهربانم

و همسر فداکارم

سپاسگذاری

منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش قریب نعمت.

بوسه بر دستان پر مهر مادر عزیزم می زنم که حمایتش بدرقه راهم بوده است.

دستان پر عطوفت پدر و مادر همسرم، برادرانم و سایر اعضای خانواده را به گرمی می فشارم و قدردانی می نمایم.

همسرم که هیچ تلاش و کوششی برای آسایش و آرامشم فروگذار نمی نماید و همیشه یار و یاورم بوده است؛ سپاسگذارم.

در پایان این مقطع و اتمام این رساله بر خود لازم می دانم که از جناب آقای دکتر سید محمد حسین آیت اللهی تشکر ویژه ای داشته باشم که برایم راهنمایی خستگی ناپذیر بودند. از جناب آقای دکتر کوششگران مدیر گروه محترم نیز کمال تشکر را دارم. همچنین از مسولین دانشگاه یزد و سایر بزرگوارانی که مرا در این امر یاری نمودند تشکر و قدردانی می نمایم.

مدیریت تحصیلات تکمیلی

شناسه : ب/ک/۳

صور تجلسه دفاعیه پایان نامه دانشجوی
دوره کارشناسی ارشد

جلسه دفاعیه پایان نامه تحصیلی آقای / خانم : محمد انصاری دانشجوی کارشناسی ارشد

رشته / گرایش : معماری

تحت عنوان : طراحی مجموعه شورای شهر با هدف تقویت روابط اجتماعی

و تعداد واحد : ۶ در تاریخ ۱۷ / ۷ / ۱۳۸۹ با حضور اعضای هیئت داوران (به شرح ذیل) تشکیل گردید .

پس از ارزیابی توسط هیئت داوران ، پایان نامه با نمره : به عدد ۱۷/ - به حروف حرفه تمام

و درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت .

عنوان

نام و نام خانوادگی

امضاء

استاد / استادان راهنما :

دکتر سید محمد حسین آیت اللهی

استاد / استادان مشاور :

_____

متخصص و صاحب نظر داخلی :

مهندس حسین مهدوی پور

متخصص و صاحب نظر خارجی :

دکتر محمد رضا نقصان محمدی

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه (ناظر)

نام و نام خانوادگی : دکتر محمد فاتحی

امضاء :

چکیده

شورای شهر به عنوان یک نهاد اجتماعی و سیاسی یکی از ارکان مهم در جامعه شهری اسلامی است. مشارکت در کشور ما پدیده تازه ای نیست و مردم این سرزمین هیچگاه در امور خود از شور با یکدیگر غفلت نورزیده اند. با رشد شهرنشینی به تبع آن تغییر الگوهای مشارکت و تعاملات اجتماعی، بازبینی در این مفهوم و فزونی آگاهی مردم نسبت به این امر مهم و تلاش در جهت ایجاد جامعه مدنی یک ضرورت می نماید.

از سوی دیگر، انسان ها نیاز ذاتی به برقراری روابط اجتماعی دارند و ساختارهایی را در شهر برای برآورده ساختن این نیازها فراهم می آورند. با توجه به این موضوع و مشاهده و احساس کمبود فضاهای انسانی در شهرهای امروزی بخصوص کشورمان باعث می شود تا معماران و متعهدان جامعه به منظور ایجاد فضاهای شهری مردمی که بتوانند ارتباط راحت میان دولت مردان و اقشار جامعه را فراهم آورند گامهایی هر چند کوتاه بردارند.

امروزه روابط اجتماعی مردم به اشکال مختلف صورت می پذیرد و دایما تحت تاثیر تحولات متفاوت نیز قرار می گیرد. در جوامع متفاوت مشاهده میشود روابط چهره به چهره که اساس ایجاد رابطه می باشد روز به روز کاهش می یابد که این خود باعث دوری از حس مکان، زمان و فضا شده است. از طرفی فضاهای موجود در شهرها نیز تحرک و پویایی خود را نه به عنوان فضاهایی با کیفیت های مناسب اجتماعی بلکه به عنوان فضاهایی صرفا با جنبه های عملکردی و با کیفیت های نامناسب اجتماعی حفظ کرده اند. لذا آنچه امروزه بیشتر در شهرها دیده می شود ازدحام و شلوغی و بالطبع هرج و مرج در فضاهای آن است. بنابراین ساماندهی روابط اجتماعی در فضاهای شهری امری بدیهی و لازم است. این امر میسر نمیشود مگر با طراحی حساب شده و هدفمند این فضاهای عمومی و همچنین رابطه تنگاتنگ میان اقشار مختلف جامعه با مسولین شهری. شورای شهر یکی از فضاهای شهری است که میتواند بستری مناسب برای نیل به اهداف ذکر شده باشد.

در یک نگاه اجمالی می توان گفت که ساختمان شورای شهر مشهد پذیرای عموم مردم است. آنچه در طراحی این ساختمان مد نظر می باشد، طراحی مدلی معمارانه از دموکراسی است،

زیرا یکی از مهمترین جنبه های توسعه ی دولت امروزی، ارتباط آن با دموکراسی است. دموکراسی در اصل به معنای نظام سیاسی است که در آن مردم- نه شاهان و اشراف- حکومت می کنند.

این بنا علاوه بر اینکه مجموعه ی اداری شورای شهر در آن مستقر است، همچون یک فضای عمومی، فرهنگی و خدماتی در درون خود عملکردهای مختلفی دارد. هر یک از شهروندان می توانند به راحتی وارد این ساختمان شوند، به طبقات مختلف آن بروند، بخش های مختلف آن را ببینند، اعضای منتخب خود را در حال کار ببینند و با آنها دیدار و گفتگو کنند. علاوه بر آن می توانند از فضاهای جنبی موجود در مجموعه نیز به راحتی استفاده کنند.

این ساختمان به عنوان نمادی از دوران جدید می باشد، چرا که اصل بر شفافیت و آزادیست. این خود با بروز عناصر معماری به صورت نمادین، شورای شهر را در یک موضع شفاف و فعالیت های آن را در معرض دید مردم قرار می دهد.

این پروژه به عنوان عکس العملی معمارانه در پی طراحی ساختمانی برای شورای شهر است به طوری که بیشترین تعاملات اجتماعی میان مردم، و مردم با مسولین اتفاق بیافتد. چنان که به لحاظ شکلی و معنایی متکی بر مشارکت آزادانه لایه های متکثر اجتماعی با گرایش های مختلف باشد.

فهرست مطالب

فصل اول : آشنایی با پروژه

- ۱ - مقدمه
- ۳ - بیان مسئله
- ۳ - ضرورت طرح مسأله در قالب رساۀ نهایی
- ۵ - بیان اهداف

فصل دوم : شناخت مبانی محتوایی طرح

بخش اول: مطالعات پایه (شهر - فضای عمومی - جامعه مدنی - مدیریت

شهری)

- ۱-۱-۲ شناخت شهر و تعریف مفاهیم
- ۸ ۱-۱-۱-۲ شهر چیست؟
- ۹ ۲-۱-۱-۲ تعریف شهروندی
- ۹ ۲-۱-۲ بازشناسی فضا و عرصه های عمومی شهر
- ۱۱ ۱-۲-۱-۲ تعاریف و ویژگیهای فضای عمومی
- ۱۶ ۲-۲-۱-۲ نگاهی اجمالی به تاریخچه شکل گیری فضاهای عمومی
- ۳-۲-۱-۲ بررسی نحوه مواجهه با بناها و عرصه های عمومی شهری در ایران
- سایر کشورها
- ۱۷ ۴-۲-۱-۲ نقش فضاهای باز شهری در مجموعه شورای شهر
- ۱۷ ۵-۲-۱-۲ میدان نمونه ای از مراکز تجمع
- ۱۹ ۶-۲-۱-۲ معیارهای کیفی سنجش فضاهای شهری
- ۲۳ ۷-۲-۱-۲ نکات کاربردی فضاهای مطلوب شهری
- ۲۴ ۸-۲-۱-۲ نتیجه گیری
- ۳-۱-۲ تعاریف جامعه ی مدنی و ارتباط آن با شورای شهر

	۱-۳-۱-۲	مفهوم جامعه ی مدنی
۲۵	۲-۳-۱-۲	ویژگی های جامعه ی مدنی
۲۷	۴-۱-۲	جامعه مدنی و مدیریت شهری
۲۷	۱-۴-۱-۲	جامعه مدنی در عرصه ی شهر و شهرنشینی
۲۸	۲-۴-۱-۲	مدیریت شهری در گرو مشارکت مردمی
۲۹		بخش دوم : بررسی مصادیق با توجه به رویکرد پروژه
		(ارتباط اجتماعی - مشارکت اجتماعی - شورای شهر - مطالعات تطبیقی)
	۱-۲-۲	تقویت تعاملات اجتماعی به عنوان رویکرد پروژه
	۱-۱-۲-۲	رفتار اجتماعی
۳۰	۲-۱-۲-۲	ارتباط اجتماعی چیست؟
۳۱	۳-۱-۲-۲	تعاریف ویژه ارتباط
۳۲	۴-۱-۲-۲	ارتباط و جامعه مدنی
۳۲	۵-۱-۲-۲	فضاهای جمعی تبلور کالبدی مفهوم شهروندی و ارتباط اجتماعی
۳۳	۶-۱-۲-۲	راه هایی برای تقویت ارتباط جمعی (پیشنهادهای معمارانه)
۳۴	۲-۲-۲	مشارکت اجتماعی و رابطه آن با شورای شهر
	۱-۲-۲-۲	تعاریف مشارکت
۳۵	۲-۲-۲-۲	مفهوم مشارکت اجتماعی
۳۷	۳-۲-۲-۲	اهمیت مشارکت اجتماعی
۳۸	۴-۲-۲-۲	جایگاه مشارکت مردم در قوانین
۳۹	۵-۲-۲-۲	شوراها نهادی مدنی و مشارکت جو
۴۰	۶-۲-۲-۲	شوراهای اسلامی و سازمان دهی مشارکت های مردمی
۴۱	۷-۲-۲-۲	نتایج
۴۲	۳-۲-۲	شوراهای اسلامی شهر و مدیریت شهری
	۱-۳-۲-۲	اهمیت شورا در آموزه های دینی
۴۲	۲-۳-۲-۲	شورا در میانه مردم و حکومت
۴۳	۳-۳-۲-۲	شورا به مثابه یک دولت محلی

- ۴۴ ۴-۳-۲-۲ مدیریت مشارکتی و شوراهای اسلامی شهر
 ۴۵ ۵-۳-۲-۲ شرح وظایف عمده شوراهای اسلامی شهر
 ۴۸ ۶-۳-۲-۲ شورای اسلامی شهر مشهد

۵۲

بخش سوم : مطالعات تطبیقی

- ۱-۳-۲ معرفی تالار شهر (City hall) و عملکردهای آن
 ۵۳ ۲-۳-۲ شورای شهر بوستون
 ۵۴ ۳-۳-۲ شهرداری تورنتو
 ۵۹ ۴-۳-۲ شورای شهر لندن
 ۶۲

فصل سوم: مطالعات بستر

بخش اول : مطالعات فیزیکی بستر

- ۶۶ ۱-۱-۳ بررسی های جمعیتی شهر مشهد
 ۶۶ ۲-۱-۳ مطالعات اقلیمی و جغرافیایی
 ۶۷ ۳-۱-۳ پیشنهادات طراحی با توجه به اقلیم منطقه

۶۹

بخش دوم : مطالعات محدوده سایت طرح

- ۷۰ ۱-۲-۳ نکات قابل توجه در مکان یابی سایت شورای شهر
 ۷۱ ۲-۲-۳ مکان یابی سایت مورد نظر در شهر مشهد
 ۷۶ ۳-۲-۳ آنالیز سایت

۸۰

فصل چهارم: معرفی طرح

۸۲

بخش اول: اهداف نهایی طرح (روش ها و راه کارها)

بخش دوم: مبانی نظری طراح

۸۳

بخش سوم: تدوین مبانی طراحی معماری پروژه

- ۱-۳-۴ از دیدگاه کالبدی - فضایی

۸۳	۲-۳-۴ از دیدگاه عملکردی
۸۴	۳-۳-۴ از دیدگاه نظام دسترسی
	بخش چهارم: مبانی برنامه ریزی فیزیکی
۸۴	۱-۴-۴ جمعیت مخاطب
۸۵	۲-۴-۴ برنامه فیزیکی طرح
۸۶	بخش پنجم: مدارک طراحی
۱۰۱	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۷۳	جدول شماره ۱-۳: تحولات جمعیت شهر مشهد
۹۳	جدول ۱-۴: بخش مدیریتی
۹۴	جدول ۲-۴: کمیسیون عمران شهری - شهرداری
۹۵	جدول ۳-۴: کمیسیون بودجه و امور مالی
۹۶	جدول ۴-۴: کمیسیون خدمات و تاسیسات شهری
۹۷	جدول ۵-۴: کمیسیون فرهنگی اجتماعی
۹۸	جدول ۶-۴: کمیسیون بهداشت و محیط شهری
۹۹	جدول ۷-۴: کمیسیون آموزش و پرورش
۱۰۰	جدول ۸-۴: فضاهای رفاهی خدماتی
۱۰۱	جدول ۹-۴: فضاهای وابسته
۱۰۳	جدول ۱۰-۴: فضاهای پشتیبانی

فهرست تصاویر

تصاویر فصل دوم

- ۱۲ تصویر ۱-۲: میدان نقش جهان اصفهان
- ۱۲ تصویر ۲-۲: مادی فرشادی اصفهان
- ۱۳ تصویر ۳-۲: نمونه ای از پیوستگی فضایی در معماری گذشته ایران
- ۱۳ تصویر ۴-۲: سیتی هال بوداپست
- ۱۴ تصویر ۵-۲: میدان سن پیتر رم
- ۱۵ تصویر ۶-۲: کتابخانه مرکزی شهر سیاتل
- ۱۵ تصویر ۷-۲: شورای شهر لندن
- ۱۵ تصویر ۸-۲: تصویری از دید طبقه فوقانی شورای شهر لندن
- ۱۶ تصویر ۹-۲: شورای شهر استین
- ۱۶ تصویر ۱۰-۲: نمونه ای از حیاط های عمومی شهر
- ۵۴ تصویر ۱۱-۲: سایت پلان شورای شهر بوستون
- ۵۵ تصویر ۱۲-۲: شورای شهر بوستون
- ۵۵ تصویر ۱۳-۲: گردهمایی های عمومی در حیاط شورای شهر
- ۵۵ تصویر ۱۴-۲: فعالیت شبانه روزی مجموعه
- ۵۶ تصویر ۱۵-۲: نمایی از حیاط عمومی به ساختمان شورا
- ۵۷ تصویر ۱۶-۲: فضای داخلی ساختمان
- ۵۷ تصویر ۱۷-۲: فضاهای باز داخل ساختمان شورا
- ۵۹ تصویر ۱۸-۲: دید از ساختمان مجاور
- ۶۰ تصویر ۱۹-۲: برج های اداری
- ۶۰ تصویر ۲۰-۲: دید پرنده به مجموعه
- ۶۰ تصویر ۲۱-۲: دید به برج های اداری و حیاط عمومی

- ۶۰ تصویر ۲-۲۲: دید ناظر به مجموعه
- ۶۱ تصویر ۲-۲۳: استفاده از استخر در زمستان
- ۶۱ تصویر ۲-۲۴: لایه های عملکردی
- ۶۲ تصویر ۲-۲۵: دید به آمفی تاتر رو باز
- ۶۳ تصویر ۲-۲۶: مقطعی از بنا با توجه به ذخیره انرژی
- ۶۳ تصویر ۲-۲۷: محل گردهمایی های شورا
- ۶۴ تصویر ۲-۲۸: دید کلی به مجموعه
- ۶۴ تصویر ۲-۲۹: رمپ داخلی بنا
- تصاویر فصل سوم
- ۷۱ تصویر ۳-۱: محدوده تاریخی شهر مشهد
- ۷۲ تصویر ۳-۲: کاربری های مشخص شده در محدوده که در مقیاس شهر عمل می کنند.
- ۷۳ تصویر ۳-۳: شریان های اصلی و فرعی
- ۷۳ تصویر ۳-۴: ضلع جنوبی سایت
- ۷۴ تصویر ۳-۵: ضلع غربی سایت
- ۷۴ تصویر ۳-۶: همجواری های سایت در حاشیه خیابان دانشگاه
- ۷۴ تصویر ۳-۷: همجواری های سایت در حاشیه خیابان دانشگاه
- ۷۵ تصویر ۳-۸: همجواری های سایت
- ۷۵ تصویر ۳-۹: همجواری های سایت
- ۷۵ تصویر ۳-۱۰: همجواری های سایت
- ۷۶ تصویر ۳-۱۱: موقعیت قرارگیری سایت در شهر
- ۷۶ تصویر ۳-۱۲: محدوده دسترسی از حرم مطهر
- ۷۷ تصویر ۳-۱۳: آنالیز اقلیمی
- ۷۷ تصویر ۳-۱۴: دسترسی ها
- ۷۸ تصویر ۳-۱۵: لکه گذاری با توجه به دسترسی ها

تصویر ۳-۱۶: کانسپت

۷۸

فهرست نمودارها

۴۵

نمودار ۱-۲: نمودار بخش های مختلف شورای شهر

فصل اول: آشنایی با پروژه

مقدمه:

انسان درون اجتماع زندگی می کند و لاجرم رفتارهایی از او سر می زند که بخشی از آنها در ارتباط با تعاملات اجتماعی است، یا به نحوی از طرف عوامل اجتماعی تحت تاثیر قرار می گیرد. پاسخ گویی به نیازهای اجتماعی انسان و تامین فرصت های لازم در زمینه کسب تجارب اجتماعی وی مستلزم وجود فضا و قرارگاه کالبدی است و فضای عمومی ظرفیتی عظیم در پاسخ به این جنبه از حیات انسان در جوامع شهری محسوب می شود.

شهرها بستر فرهنگ سازی هستند که در تعامل، تاثیر پذیری و تاثیر گذاری با اتفاقات و حضور تاریخی حیات ساکنان خود هستند. پویایی و تداوم حیات فرهنگی شهرها به عوامل گوناگونی در محیط انسانی و طبیعی و به طور کلی بوم شناسی و موقعیت این بستر مربوط می شود. شهرها همانند یک اندام اجتماعی محل اسکان طبیعی انسان متمدن بوده و علاوه بر جنبه کالبدی دارای ماهیت انسانی نیز می باشند. به عبارت دیگر شهر کالبدیست برای فعالیت های سازمان یافته انسانی. کلمه فعالیت در اینجا به معنای مجموعه روابط اجتماعی است. بنابراین شهر عبارت است از کالبدی برای فعالیت های اجتماعی سازمان یافته.

شاید بتوان ادعا کرد که میزان سازگاری فضا یا کالبد با فعالیتها و رفتارهای جاری در آن معیار مهمی برای سنجش میزان سلامتی توانایی و هماهنگی یک جامعه است. به بیانی دیگر جامعه ای که نتواند بستر مناسبی را برای فعالیت ها و رفتارهای اعضای خود فراهم آورد نمی تواند ادعای دارا بودن غنای فرهنگی نماید.

فرهنگ شهروندی در شهرهای ایران هنگامی تحقق خواهد یافت که به شهروندان مسوولیت شرکت در اداره امور جامعه واگذار شود. هر رفتاری که توسط انسان صورت می گیرد اساساً متکی به فرهنگ است. و فرهنگ به عنوان مجموعه دستاوردهای معنوی و مادی یک جامعه (شامل ارزشها، سنتها و آداب و رسوم و...) بر معماری و فضاهای شهری اش می گذارد. نوع فضاها و بناهایی که در شهر به وجود می آید، تجسم کالبدی رفتارها و فرهنگ آن جامعه است. در این راستا فضاها و عرصه های عمومی رابطه تنگاتنگ با فرهنگ و بزخوردهای اجتماعی دارند و بر هم تاثیر گذارند.

فضاهای شهری مناسب و مطلوب احساس تعلق را در ساکنین شهر بوجود می آورند و می توانند در شکل گیری و توسعه فرهنگ شهروندی و بالطبع تعاملات اجتماعی مؤثر باشند و هر یک از اعضاء جامعه به معنا و مفهوم هویت شهروندی وقوف بیشتری پیدا کنند. فعالیت و شرکت در روند تصمیم گیریها مانند بسیاری دیگر از فعالیتهای انسانی نیاز به شرایط فضا و ابزار مخصوص به خود دارد.

در شهرهای معاصر شیوه مدیریت فضاهای شهری، اصلی ترین عامل در آزادی استفاده از فضاهاست. همانطور که یک سوء مدیریت می تواند بهترین فضاهای شهری از لحاظ کالبدی را با رکود مواجه کند، به همان صورت هم می تواند سبب از بین رفتن مرزها و محدودیت ها برای استفاده شهروندان از فضا شود و موجب ایجاد مکانی برای ارتباطات اجتماعی و تعاملات فرهنگی میان آنان گردد. در این میان شورای شهر می تواند بهانه ای برای ایجاد عرصه عمومی برای بروز فعالیت های فوق به وجود آورد. واژه عموم طیف وسیعی از معانی را شامل می شود، از جمله معانی در دسترس بودن، دیده شدن، متعلق به همه مردم بودن، مالکیت غیر خصوصی داشتن، سازمان دهنده جامعه و اجتماع را در بر می گیرد.

شورای شهر که نماد حکومت مردم بر مردم و همچنین سازوکار تصمیم گیری مردم برای امور شهرشان می باشد، به لحاظ جایگاه آن در اجتماع از اهمیت ویژه ای برخوردار است. تالار شهر به مفهوم عام آن محلی متعلق به مردم شهر است. این نهاد برای فعالیت و تصمیم گیری نیاز به فضایی دارد که بتواند علاوه بر کارکرد اجتماعی- فرهنگی، نقش کالبدی خود را نیز در بافت شهری به خوبی ایفا نماید.

تالار شهر ظرف حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش است و در اکثر جوامع شهری که دارای نظام دموکراتیک می باشند، واژه ای شناخته شده و مرسوم می باشد.

ماهیت استقلال شهر از عملکرد مستقل شهروندان در اداره شهرشان مایه می گیرد. این فضا در شکل گسترده خود به عنوان فضای اصلی و مرکز اجتماعات شهر، فضایی است که سه نوع فعالیت را در بر می گیرد:

اول) فعالیتهای اداری ← شامل قسمت های مختلف اداری شورای شهر، نشستها و گردهمایی- های مربوط به اصناف و...

دوم) فعالیتهای جمعی یا عرصه اجتماعات ← برگزاری مراسم و جشنها و...

سوم) فعالیتهای فرهنگی ← موزه، کتابخانه و نمایشگاه و...

بدین ترتیب، تالار شهر مجموعه ای مرکب از فعالیتهای اداری، خدماتی و فرهنگی است که به نوعی تبلور کالبدی مفهوم مدنیت و شهروندی بوده است و سمبل و نشانه ای ماندگار برای شهر و فضایی برای مردم می باشد. اهمیت وجود آن علاوه بر موارد یاد شده، ایجاد خاطره و هویت برای شهروندان است و معماری آن ابزاری برای توانبخشی به کالبد شهر.

بیان مسئله:

تعلق به مردم تعبیری است که عملی شدن آن شاخص معتبری برای میزان دموکراتیک بودن هر حکومت به شمار می آید به طوری که در دنیای معاصر تعلق به ملت شعار هر دولتی است.

معماری بناهای عمومی و فضاهای شهری، یکی از شاخص های این تعلق محسوب می شود. بناها و فضاهای عمومی شهر تصویرحجمی و تجسمی رابطه دولت ها با مردم یا مدیریت شهرها با شهروندان است. در این راستا شوراهای شهر به عنوان نماد مشارکت مردم در تصمیم گیری برای امور خویش هستند و نیازمند تشکیلات اداری و سازمانی اند، که همه این ها با ایجاد فضایی مطابق نیازها و دارای شایستگی های حضور مردم برای اداره امورشان به هدف نهایی خود می رسند.

شورای شهر یکی از مناسبترین و بهترین بسترهای لازم برای مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خود و اداره جامعه و همچنین نهادینه کردن دموکراسی و مردم سالاری است. برنامه ریزی و طراحی مجموعه ای با خصوصیات فوق با توجه به اینکه تمام شهروندان شهر مخاطبان این پروژه هستند، مساله اصلی این رساله می باشد.

ضرورت طرح مسأله در قالب رساله نهایی:

در جامعه امروز، ما با موارد و مسائل متعددی روبرو هستیم که مخل و مانع تحقق آرامش، رضایت خاطر و امنیت و به طور کل یک زندگی مناسب هستند. نارضایتی از ضوابط و قوانین، حس بیگانگی با اداره کنندگان امور شهری، ترافیک، سیمای شهری نامناسب، کیفیت پایین محیط

زندگی و مسکن، عدم وجود فضاهای همگانی برای برخورد با دیگران و تعاملات اجتماعی و ... از این موارد می باشند.

علل به وجود آمدن این مسائل را در حوزه مورد بحث می توان به دو بخش تقسیم کرد:

۱- عدم مشارکت مردمی در کنترل امور مربوطه:

علت عمده نیاز به مشارکت مردمی، پیچیدگی و گستردگی مسائل و نیازهای مردم در یک جامعه می باشد. تعاملات و نیازهای بشری آنچنان گسترده، متنوع و عمیق است که نه هیچ فرد و نه هیچ گروهی نمی تواند مدعی آن باشد که قادر به شناخت آن هاست. بنابراین اداره امور جامعه نیاز به مشارکت مردمی را آشکار می سازد. مسأله کمبود مشارکت مردمی در کشور ما از آنجا که تازه در حال گذراندن تجربه مدنی است، به طور بارز خود را نشان می دهد و نیازمند توجه خاص و به وجود آوردن امکان تحقق آن است.

۲- کمبود امکان و فضای برخوردهای اجتماعی و ایجاد تشکل های مردمی:

آیا در شهر ما فضایی وجود دارد که همسایگان یا افراد یک محله در آنجا گردهم بیایند و در مورد مسأله و مشکلات محله و محیط زندگی خود صحبت کرده و تصمیم گیری کنند؟ آیا مکانی وجود دارد که افرادی گرد هم بیایند و از طریق مطرح کردن علایق، تفکرات، تجربیات و نیازهای خود از تفکرات دیگران نیز برخوردار شوند؟ آیا مکانی وجود دارد که در آن خود را به عنوان عضوی از یک اجتماع همدل و همسان دیده و بر این اساس مسئولیت هایی را بر عهده گیرند؟

در کشور ما به جز مساجد که در گذشته پاسخگو به چنین مسائلی بودند، هم اکنون فضایی و مکانی برای پاسخ گویی به چنین نیازهایی وجود ندارد. ممکن است در مکانهای دیگری که به منظورهای دیگر ایجاد شده اند چنین برخوردی روی دهد، اما این امر خود نشانگر عدم وجود چنین اماکنی و نیاز به ایجاد آن در جامعه می باشد. وجود چنین اماکنی ابتدا به گسترش روابط اجتماعی و رشد فرهنگ زندگی جمعی می انجامد و در مرحله دوم، مشارکت مردمی را در زمینه های گوناگون از جمله روابط اجتماعی افزایش می دهد.

فضایی با عنوان "شورای شهر" در واقع مکانی است که سعی دارد برای فعالیت های مردمی فضایی اختصاص دهد. مکانی برای ملاقات های اجتماعی و در واقع ظرفی برای فعالیت های فرهنگی و اجتماعی داوطلبانه و مردمی بوده و امکان دخالت مردم در امور شهر را فراهم می آورد. این مجموعه به واسطه طیف وسیع مخاطبان خود که با انگیزه های متفاوت در آن حضور می یابند

و سهم بسیار بالایی در تبادلات فرهنگی میتوانند داشته باشند، بستر وقوع بخشی از زندگی جمعی است که اهمیت موضوع، طرح کالبد مناسب برای وقوع چنین اتفاقی را چند برابر می کند.

بیان هدف

برنامه ریزی طراحی مجموعه شورای شهر مشهد با فراهم کردن عرصه مناسب برای حضور و مشارکت مردم در اداره امور شهرشان، بوسیله ساخت کالبد مناسب برای ساختمان شورای شهر به عنوان تجسم رابطه مدیریت شهر و مردم (شهروندان) در قالب برنامه ریزی و طراحی بنا و فضاهای شهری می باشد.

از سوی دیگر شورای شهر می تواند یک نوع روحیه فرهنگی- اجتماعی داشته باشند. مناسب با روحیه زمان معاصر و روحیات حاکم بر شهر که این خود می تواند باعث جذب بیشتر شهروندان به این نهاد مردمی باشد.

به طور کلی طراحی این مجموعه اهداف زیر را دنبال می کند:

۱- اهداف معمارانه :

- ایجاد کانونی برای فعالیت های اداری

- مجموعه ای از سالن ها و فضاهای سرویس دهی و خدمات جنبی

- مجموعه ای با معماری و منظری یگانه بعنوان سمبل شهر مشهد

۲- اهداف شهرسازانه :

- طراحی مرکزی برای برگزاری انواع فعالیت ها و جنب و جوشهای عمومی و مردمی

۳- اهداف اجتماعی :

این هدف پروژه ایجاد فضایی برای برخوردهای (تقابل- تعامل) فرهنگی و اجتماعی است تا

بدین صورت :

- روابط اجتماعی را گسترش داده و با ایجاد این امکان به رشد فرهنگی زندگی اجتماعی کمک کند.

- با ارتقاء و بهبود فرهنگ در زندگی اجتماعی، زمینه مشارکت مردمی تقویت و فعال

می شود.